

Om kjolsäckar i Ovansjö sockendräkt:

Dräkt och Kvinnlig slöjd i Ovansjö Socken 1750-1850

Greta Hedlund

” Endast då och då nämns kjolsäckar i de äldre bouppteckningarna. De förefaller ha blivit vanliga först under sockendräktens sista skede. Därav kommer det sig väl att inte mindre än tio broderade kyrkpungar finns i behåll. De var just sådana finplagg som aldrig kom att slitas ut, då de på kort tid blev omoderna.

Enligt traditionen har kvinnor ännu så sent som i början av 1860-talet haft kyrkpung av detta slag under förklädet. ”I den hade de bröstsocker och ingefära” Längre tillbaka, när förklädena enligt det rådande modet var smala, skall kyrkpungen ha burits till hälften synligt under förklädet på höger sida. På ett flertal dräktbilder i denna bok har väskorna satts utanpå förklädet för att man ska kunna se dem. De har därigenom blivit felaktigt placerade.

Kyrkpungarnas utseende: De flesta är av vadmal och har applikationer kantade med tenntråd. Alla har baksida av sämskskinn. En väska skiljer sig från de andra, har större enklare applikationer, bl a hjärtan, påsydda med kantsöm. Flera av ovansjöväskorna förete stor likhet med i Svärdsjö bevarade väskor. Men förmodligen härstammar de från flera tillverkare. Krokarna, med vilka väskorna i Ovansjö hängs i kjollinningen eller på förklädesbandet, är olika på alla väskor. Somliga är hemsmidda järnkrokar, andra mässingskrokar, andra åter häktor av mässingstråd.”

Gunilla Humble: Självt har jag sett kjolsäckar med både tygbaksida och med linnebaksida, det finns ganska många olika bevarade, både med och utan tenntådsbroderier. De jag har sett finns på Järbo Hembygdsgård, Ovansjö Hembygdsgård och på Nordiska Museet.

Jag har mönster och materialsatser till flera olika kjolsäckar från Ovansjö/Järbo. Det är roligt om det blir variation i dräktbärandet när vi nu har så många kjolsäckar bevarade, och att folkdräkterna inte blir någon slags ”uniform”. Det skrev ju även Greta Hedlund på sin tid. ”Var och en gjorde så fint den kunde och hade råd”.

Jag rekommenderar att du bär din kjolsäck **under förklädet på höger sida**, till hälften synligt, som Greta skriver ovan.

Materialförslag:

Mörkblått ylletyg tuskaft/ vadmal som underlag till applikationsdelen (framstycke)

Mörkblått ylletyg tuskaft/ vadmal till delen ovanför applikationsdelen (bakstycket)

Bakstycke i skinn.

Kantband runt kjolsäcken och ovanför applikationsdelen i grön tunt ylletyg i tuskaft.

Foder till applikationsdelen (framstycket) i linne.

Applikationer i ylletyg/kläde i rött, gult, blått och grönt.

Rödbottnad kattun (bomullstyg) till stora applikationen.

Oblekt lintråd för fastsyning av applikationerna och övrig sömnad av kjolsäcken.

Sömsätt: Efterstygn, fällstygn, langettstygn.

Cirka 7 stygn per centimeter med lagetstygn

För beskrivning av stygn läs Ulla Centergran och Kicki Kirvall:
Folkdräkter förr och nu, Tradition och sömnad, LTs förlag.

Materialsats: Gunilla Humble, telefon 070 6393627

Copyright Gunilla Humble

Sömnadsbeskrivning:

1. Läs alla sidorna från början till slut och titta på bilderna innan du börjar.
2. Rita av mönsterdelarna från bilden och klipp ut dem i tyg utan sömsmån, utom överdelen på bakstycket som går ner cirka två centimeter nedanför applikationsdelen inuti kjolsäcken.
3. Lägg ihop applikationsdelen med fodret i linne. Kasta ihop delarna så de håller ihop. Lägg ut applikationerna enligt bilden. (Jag rekommenderar att du kastar fast applikationerna grovt innan du börjar sy fast dem med langettstygn. När du har sytt färdigt kan du ta bort kaststygnen)
4. Sy fast applikationerna med små langettstygn. OBS! Du syr genom alla lagren, applikation, blåsvart tyg och linne. Använd lintråd, ca sju stygn per centimeter.
5. Klipp till kantremsan i grönt ylletyg till överkanten på applikationsdelen. Lägg det räta mot räta på framsidan och sy fast med lintråd och efterstygn ca 0,5 cm in. Vik över tyget till baksidan och sy fast med fällstygn mot linnefodret.
6. Lägg ihop överdelen på bakstycket av ylle mot den hela baksidan av skinn. (OBS att bakstycket i inte går ner hela vägen, utan slutar lite nedanför kanten på applikationsdelen.) Kasta ihop framstycket i ytterkant mot skinnets så det håller ihop.
7. Lägg ihop applikationsdelen mot bakstycket och kasta fast med grova stygn.
8. Klipp till kantremsan i grönt tyg. Den ska vara runt hela kanten av kjolsäcken. Lägg räta mot räta med framsidan i ytterkant och sy fast med efterstygn 0,5 cm in. Vik över tyget till baksidan och sy fast med fällstygn mot baksidans skinn. Ganska små stygn, cirka tre per centimeter.
9. Väskan saknar krok och har i stället ett vävt band fastsytt på baksidan. Kjolsäcken har knutits runt midjan.